ROZSUDOK SÚDNEHO DVORA (tretia komora)

z 3. septembra 2009 *

V spojených veciach C-322/07 P, C-327/07 P a C-338/07 P,

ktorých predmetom sú tri odvolania podľa článku 56 Štatútu Súdneho dvora, podané 9., 11. a 16. júla 2007,

Papierfabrik August Koehler AG, so sídlom v Oberkirch (Nemecko), v zastúpení: I. Brinker a S. Hirsbrunner, Rechtsanwälte, a J. Schwarze, profesor,

Bolloré SA, so sídlom v Ergue Gaberic (Francúzsko), v zastúpení: C. Momège a P. Gassenbach, advokáti, s adresou na doručovanie v Luxemburgu,

Distribuidora Vizcaína de Papeles SL, so sídlom v Derio (Španielsko), v zastúpení: E. Pérez Medrano a T. Díaz Utrilla, abogados,

odvolatelia,

* Jazyky konania: nemčina, francúzština a španielčina.

ďalší účastník konania:

Komisia Európskych spoločenstiev, v zastúpení: F. Castillo de la Torre a W. Mölls, splnomocnení zástupcovia, za právnej pomoci H.-J. Freund, Rechtsanwalt, a N. Coutrelis, advokát, s adresou na doručovanie v Luxemburgu,

žalovaná v prvostupňovom konaní,

SÚDNY DVOR (tretia komora),

v zložení: predseda tretej komory A. Rosas, sudcovia A. Ó Caoimh, J. Klučka (spravodajca), U. Lõhmus a P. Lindh,

generálny advokát: Y. Bot,
tajomník: R. Şereş, referentka,

so zreteľom na písomnú časť konania a po pojednávaní z 25. septembra 2008,

po vypočutí návrhov generálneho advokáta na pojednávaní 2. apríla 2009,

vyhlásil tento

Rozsudok

1 Papierfabrik August Koehler AG (ďalej len „Koehler“) (C-322/07 P), Bolloré SA (ďalej len „Bolloré“) (C-327/07 P) a Distribuidora Vizcaína de Papeles SL (ďalej len „Divipa“) (C-338/07 P) sa svojimi odvolaniami domáhajú zrušenia rozsudku Súdu prvého stupňa Európskych spoločenstiev z 26. apríla 2007, Bolloré a i./Komisia (T-109/02, T-118/02, T-122/02, T-125/02, T-126/02, T-128/02, T-129/02, T-132/02 a T-136/02, Zb. s. II-947, ďalej len „napadnutý rozsudok“), ktorým Súd prvého stupňa zamietol žaloby podané predovšetkým podnikmi Koehler, Bolloré a Divipa, ktorými sa domáhali zrušenia rozhodnutia Komisie 2004/337/ES z 20. decembra 2001 týkajúceho sa konania o uplatnení článku 81 Zmluvy ES a článku 53 Dohody EHP (vec COMP/E-1/36.212 — Samoprepisovací papier) [*neoficiálny preklad*] (Ú. v. EÚ L 115, 2004, s. 1, ďalej len „sporné rozhodnutie“). Komisia Európskych spoločenstiev týmto rozhodnutím uložila podniku Koehler pokutu vo výške 33,07 milióna eur, podniku Bolloré vo výške 22,68 milióna eur a podniku Divipa vo výške 1,75 milióna eur.

Okolnosti predchádzajúce sporu

2 Skutkové okolnosti tohto sporu, ako sú uvedené v bodoch 1 až 13 napadnutého rozsudku, možno zhrnúť v nasledujúcich bodoch.

3 Na jeseň v roku 1996 zoskupenie papierenských spoločností Sappi, ktorého materskou spoločnosťou je Sappi Ltd (ďalej len „Sappi“), poskytlo Komisii informácie a dokumenty, na základe ktorých Komisia nadobudla podozrenie, že v tom období alebo v minulosti existoval tajný kartel týkajúci sa určovania cien v odvetví samoprepisovacieho papiera, na ktorom sa Sappi zúčastnil ako výrobca.

4 Vzhľadom na údaje, ktoré poskytlo Sappi, Komisia vykonala u viacerých výrobcov samoprepisovacieho papiera kontroly podľa článku 14 ods. 2 a 3 nariadenia Rady (EHS) č. 17 zo 6. februára 1962, Prvé nariadenie implementujúce články [81] a [82] zmluvy (Ú. v. ES 1962, 13, s. 204; Mim. vyd. 08/001, s. 3). Kontroly stanovené v článku 14 ods. 3 tohto nariadenia boli vykonané 18. a 19. februára 1997 v priestoroch viacerých podnikov, medzi nimi v Papeteries Mougeot SA (ďalej len „Mougeot“), ako aj v Sappi a iných podnikoch, medzi nimi v Koehler a Arjo Wiggins Appleton plc (ďalej len „AWA“) v období od júla do decembra 1997.

5 V roku 1999 Komisia v súlade s článkom 11 nariadenia č. 17 poslala viacerým podnikom žiadosti o informácie, medzi nimi aj podnikom AWA, Mougeot, Divipa, Koehler a Copigraph SA (ďalej len „Copigraph“), pričom podnik uvedený ako posledný je dcérskou spoločnosťou Bolloré. V týchto žiadostiach boli podniky vyzvané, aby poskytli údaje o svojich oznámeniach o zvýšení cien, objeme predaja, zákazníkoch, obrate a stretnutiach s konkurentmi.

6 Vo svojej odpovedi na tieto žiadosti o informácie podniky AWA, Copigraph a ďalší podnik priznali svoju účasť na mnohostranných rokovaniach kartelu, ktoré sa uskutočnili medzi výrobcami samoprepisovacieho papiera. V tejto súvislosti poskytli Komisii rôzne dokumenty a informácie.

7 Pokiaľ ide o Mougeot, ten sa 14. apríla 1999 obrátil na Komisiu s tvrdením, že je pripravený spolupracovať pri šetrení podľa oznámenia Komisie o neuložení alebo znížení pokút v prípade kartelov [*neoficiálny preklad*] (Ú. v. ES C 207, 1996, s. 4, ďalej len „oznámenie o spolupráci“). Mougeot priznal existenciu kartelu, ktorého cieľom bolo určovanie cien samoprepisovacieho papiera, a poskytol Komisii informácie o štruktúre kartelu a najmä o rôznych stretnutiach, na ktorých sa zúčastnili jeho zástupcovia.

8 Dňa 26. júla 2000 začala Komisia konanie vo veciach, v ktorom rozhodla sporným rozhodnutím, a prijala oznámenie o výhradách (ďalej len „oznámenie o výhradách“), ktoré poslala 17 podnikom, medzi nimi podniku Bolloré a jeho dcérskej spoločnosti Copigraph, ako aj podnikom AWA, Divipa, Mougeot, Koehler a Sappi.

9 Všetky podniky, ktorým bolo doručené oznámenie o výhradách, okrem troch z nich, predložili svoje písomné pripomienky ako odpoveď na výhrady Komisie.

10 Dňa 8. a 9. marca 2001 boli vypočutí účastníci konania a 20. decembra 2001 Komisia prijala sporné rozhodnutie.

11 Komisia v článku 1 prvom odseku uvedeného rozhodnutia konštatuje, že jedenásť podnikov tým, že sa zúčastnili na všetkých dohodách a zosúladených postupoch v odvetví samoprepisovacieho papiera, porušilo článok 81 ods. 1 ES a článok 53 ods. 1 článku 81 Zmluvy ES a článku 53 Dohody o Európskom hospodárskom priestore z 2. mája 1992 (Ú. v. ES L 1, 1994, s. 3).

12 V článku 1 druhom odseku toho istého rozhodnutia Komisia predovšetkým konštatuje, že podniky AWA, Bolloré, Koehler, Sappi a tri ďalšie podniky sa zúčastnili na porušení od januára 1992 do septembra 1995, Divipa od marca 1992 do januára 1995 a Mougeot od mája 1992 do septembra 1995.

13 V článku 2 sporného rozhodnutia je podnikom uvedeným v článku 1 toho istého nariadenia uložené, aby ukončili porušovanie, ktorého sa posledný uvedený článok týka, ak tak doteraz neurobili, a aby sa pri svojich činnostiach týkajúcich sa samoprepisovacieho papiera zdržali akejkoľvek dohody alebo zosúladeného postupu, ktoré by mohli mať rovnaký alebo podobný cieľ alebo účinok ako porušovanie.

14 Podľa článku 3 prvého odseku uvedeného rozhodnutia sú dotknutým podnikom predovšetkým uložené tieto pokuty:

— AWA: 184,27 milióna eur,

— Bolloré: 22,68 milióna eur,

— Divipa: 1,75 milióna eur,

— Mougeot: 3,64 milióna eur,

— Koehler: 33,07 milióna eur a

— Sappi: 0 eur.

Konanie pred Súdom prvého stupňa a napadnutý rozsudok

15 Samostatnými návrhmi podanými do kancelárie Súdu prvého stupňa v priebehu apríla 2002 podniky Bolloré, AWA, Koehler, Divipa a päť ďalších podnikov podali proti spornému rozhodnutiu žaloby.

16 Napadnutým rozsudkom Súd prvého stupňa zamietol žaloby podané predovšetkým podnikmi Bolloré, Koehler a Divipa.

Návrhy účastníkov konania a konanie pred Súdnym dvorom

17 Koehler navrhuje, aby Súdny dvor:

— v prvom rade zrušil napadnutý rozsudok, ako aj sporné rozhodnutie,

— subsidiárne znížil pokutu, ktorá mu bola uložená,

— viac subsidiárne vrátil vec Súdu prvého stupňa, aby rozhodol v súlade s právnymi dôvodmi rozsudku Súdneho dvora, a v každom prípade,

— aby zaviazal Komisiu na náhradu trov konania vynaložených tak pred Súdom prvého stupňa, ako aj Súdnym dvorom.

18 Bolloré navrhuje, aby Súdny dvor:

— zrušil napadnutý rozsudok,

— s konečnou platnosťou rozhodol a zrušil sporné rozhodnutie, alebo v každom prípade znížil pokutu, ktorá mu bola uložená,

— v prípade, že Súdny dvor o tejto veci nebude rozhodovať, aby sa o trovách konania rozhodlo neskôr a vec sa vrátila Súdu prvého stupňa na účely preskúmania tejto veci v súlade s rozsudkom Súdneho dvora, a

— zaviazal Komisiu na náhradu trov konania vynaložených tak pred Súdom prvého stupňa, ako aj Súdnym dvorom.

19 Divipa navrhuje, aby Súdny dvor:

— úplne alebo čiastočne zrušil napadnutý rozsudok a rozhodol vo veci samej s konečnou platnosťou, alebo vrátil vec Súdu prvého stupňa,

— zrušil alebo znížil pokutu, ktorá mu bola uložená, a

— zaviazal Komisiu na náhradu trov konania vynaložených tak pred Súdom prvého stupňa, ako aj Súdnym dvorom.

20 Komisia navrhuje, aby Súdny dvor zamietol odvolania a zaviazal odvolateľov na náhradu trov konania.

21 Uznesením predsedu Súdneho dvora z 24. júna 2008 boli veci C-322/07 P, C-327/07 P a C-338/07 P spojené na účely ústnej časti konania a vyhlásenia rozsudku.

O odvolaniach

22 V záujme jasnosti sú niektoré odvolacie dôvody uvedené odvolateľmi preskúmané osobitne a niektoré spoločne.

O prvom odvolacom dôvode uvedenom podnikom Bolloré, ktorý sa zakladá na porušení práva na obhajobu z dôvodu nesúladu medzi oznámením o výhradách a sporným rozhodnutím

23 Bolloré v prvostupňovom konaní tvrdil, že tým, že mu v správnom konaní nebola daná možnosť vyjadriť sa k výhrade založenej na jeho osobnej a nezávislej účasti na karteli, Komisia porušila jeho práva na obhajobu.

24 Súd prvého stupňa po tom, ako v bodoch 66 až 68 napadnutého rozsudku pripomenul judikatúru týkajúcu sa dodržiavania práv na obhajobu a obsahu oznámenia o výhradách, v bode 79 toho istého rozsudku rozhodol, že Bolloré sa z oznámenia o výhradách, ktoré mu bolo určené, nemohol dozvedieť o výhrade založenej na jeho priamej účasti na porušení ani o skutočnostiach uvedených Komisiou v spornom rozhodnutí na podporu tejto výhrady a, ako vyplýva zo znenia jeho odpovede na toto oznámenie, nemohol v priebehu správneho konania účinne zabezpečiť svoju obhajobu voči tejto výhrade a týmto skutočnostiam.

25 Súd prvého stupňa v bodoch 80 a 81 napadnutého rozsudku dodal:

„80 V každom prípade je potrebné zdôrazniť, že hoci [sporné] rozhodnutie obsahuje nové skutkové alebo právne tvrdenia, o ktorých dotknuté podniky neboli vypočuté, konštatovaná vada by viedla k zrušeniu [tohto] rozhodnutia v tejto veci len vtedy, ak by dotknuté tvrdenia nemohli byť dostatočne právne odôvodnené na základe iných údajov uvedených v [spornom] rozhodnutí, ku ktorým dotknuté podniky mohli uviesť svoje stanovisko… Okrem toho porušenie práva Bolloré na [obhajobu] môže ovplyvniť platnosť rozhodnutia v rozsahu, v akom sa týka Bolloré len vtedy, ak [toto] rozhodnutie bolo založené iba na priamej účasti Bolloré na porušení… V tomto prípade, keďže novú výhradu v [spornom] rozhodnutí, založenú na priamej účasti Bolloré na činnostiach kartelu, nemožno uznať, nie je možné považovať tento podnik za zodpovedný za porušenie.

81 Naopak, ak je počas preskúmania veci samej… zjavné, že Komisia správne považovala Bolloré za zodpovedný za účasť jeho dcérskej spoločnosti Copigraph na karteli, protiprávnosť, ktorej sa dopustila Komisia, nemôže stačiť na odôvodnenie zrušenia [sporného] rozhodnutia, pretože nemohla mať rozhodujúci vplyv na výrok

inštitúcie… Podľa ustálenej judikatúry, keďže určité dôvody rozhodnutia sú samo osobe spôsobilé ho právne dostatočne zdôvodniť, vady, ktorými mohli byť postihnuté ostatné dôvody aktu, nemajú nijaký vplyv na jeho výrok…“

Argumentácia účastníkov konania

26 Bolloré vo svojom odvolaní spochybňuje body 79 až 81 napadnutého rozsudku a svoj odvolací dôvod rozdelil na dve časti.

27 Pokiaľ ide o prvú časť, Súd prvého stupňa mal porušiť základnú zásadu dodržiavania práv na obranu tým, že odmietol sankcionovať neplatnosťou sporného rozhodnutia konštatovanie, podľa ktorého oznámenie o výhradách bolo neúplné. Bolloré sa opiera najmä o viacero rozsudkov Súdneho dvora a Súdu prvého stupňa z oblasti činností narúšajúcich hospodársku súťaž (rozsudky Súdneho dvora z 31. marca 1993, Ahlström Osakeyhtiö a i./Komisia, 89/85, 104/85, 114/85, 116/85, 117/85 a 125/85 až 129/85, Zb. s. I-1307; zo 16. marca 2000, Compagnie maritime belge transports a i./Komisia, C-395/96 P a C-396/96 P, Zb. s. I-1365; z 2. októbra 2003, ARBED/Komisia, C-176/99 P, Zb. s. I-10687, ako aj Súdu prvého stupňa z 23. februára 1994, CB a Europay/Komisia, T-39/92 a T-40/92, Zb. s. II-49), ako aj z oblasti práva koncentrácií (rozsudok Súdu prvého stupňa z 22. októbra 2002, Schneider Electric/Komisia, T-310/01, Zb. s. II-4071).

28 Komisia odpovedá, že sporné rozhodnutie, tak ako bolo potvrdené Súdom prvého stupňa, sa v prípade Bolloré zakladá len na zodpovednosti tejto spoločnosti za konania jej dcérskej spoločnosti. Bolloré sa môže domáhať zrušenia uvedeného rozhodnutia len vtedy, ak by z oznámenia o výhradách nemohol porozumieť, že Komisia má v úmysle vytýkať mu konania jeho dcérskej spoločnosti.

29 Komisia dodáva, že judikatúra uvedená Bolloré je jednak irelevantná (rozsudky Súdneho dvora Ahlström Osakeyhtiö a i./Komisia, už citovaný, ako aj Tribunal CB a Europay/Komisia, už citovaný) a jednak odráža dôvodnosť postupu Súdu prvého stupňa v napadnutom rozsudku (rozsudky Súdneho dvora Compagnie maritime belge transports a i./Komisia, už citovaný, ako aj ARBED/Komisia, už citovaný).

30 Pokiaľ ide o druhú časť jeho prvého odvolacieho dôvodu, Bolloré tvrdí, že Súd prvého stupňa porušil základnú zásadu dodržiavania práv na obranu tým, že uviedol, že konštatovaná vada nemala vplyv na výrok sporného rozhodnutia. Podľa Bolloré je judikatúra, na ktorú sa odvolával Súd prvého stupňa, neúčinná. Na jednej strane prvá séria rozsudkov uvedená v bode 80 napadnutého rozsudku sa týka odlišného prípadu, ako je ten v predmetnej veci, v rozsahu, v akom spochybňuje tento podnik. V týchto rozsudkoch sa nezrovnalosti konštatované v oznámeniach o výhradách netýkali konkrétneho určenia a zistenia zodpovednosti, ale len vytýkaného konania. Na druhej strane sa druhá časť rozsudkov uvedených tiež v bode 80 nevzťahuje na danú problematiku tým skôr, že tieto rozsudky sa týkajú kontroly koncentrácií, ako aj oblasti štátnej pomoci, a teda vecného posúdenia súladu konania v rámci kontroly *ex ante*, zatiaľ čo sa táto vec týka kontroly *a posteriori* nezrovnalostí v konaní.

31 Bolloré tiež nesúhlasí s „účelovým prístupom“ práv na obranu, ktorý podľa neho Súd prvého stupňa prijal. Z právneho hľadiska prístup, podľa ktorého možno vyhlásiť za neplatné rozhodnutie v prípade nedodržania procesných pravidiel len vtedy, ak toto porušenie malo skutočne dosah na záujmy dotknutej strany, nemožno uplatniť na všetky druhy porušení, a hlavne ho nemožno uplatniť na prejednávanú vec. Keďže Bolloré nebol informovaný o výhradách, ktoré sú mu osobne vytýkané, v skutočnosti sa domnieva, že jeho práva boli skutočne a prakticky porušené.

32 Komisia tvrdí, že rozdiel, ktorý robí Bolloré medzi kontrolou *ex ante* a kontrolou *a posteriori*, je nesprávny. Judikatúra z oblasti kontrol koncentrácií a štátnej pomoci navyše dokazuje, že porušenie procesných pravidiel automaticky nepoškodzuje rozhodnutie. Súd prvého stupňa len bežným spôsob uplatnil judikatúru Spoločenstva z tejto oblasti.

33 Pokiaľ ide o otázku, či porušenie práv na obhajobu má vplyv na výrok sporného rozhodnutia a v tom prípade na výšku pokuty uloženej Bolloré, Komisia tvrdí, že toto tvrdenie je neprípustné, pretože ide o to isté tvrdenie ako pred Súdom prvého stupňa, a v každom prípade je nedôvodné, pretože táto spoločnosť je zodpovedná za konania svojej dcérskej spoločnosti, ktorou je Copigraph, pričom táto zodpovednosť nie je predmetom diskusie.

Posúdenie Súdnym dvorom

34 Podľa ustálenej judikatúry dodržanie práva na obhajobu v každom konaní, ktoré môže viesť k uloženiu sankcií, najmä pokút alebo penále, predstavuje základnú zásadu práva Spoločenstva, ktorú treba dodržať aj v správnom konaní (rozsudky Súdneho dvora z 13. februára 1979, Hoffmann-Laroche/Komisia, 85/76, Zb. s. 461, bod 9, a ARBED/Komisia, už citovaný, bod 19).

35 V tomto zmysle nariadenie č. 17 stanovuje zaslanie oznámenia o výhradách účastníkom konania, ktoré musí jasne uvádzať všetky základné údaje, z ktorých Komisia v tomto štádiu konania vychádza. Takéto oznámenie o výhradách predstavuje procesnú záruku uplatňujúcu základnú zásadu práva Spoločenstva, ktorá vyžaduje dodržanie práv na obranu v každom konaní (pozri v tomto zmysle rozsudok zo 7. júna 1983, Musique Diffusion française a i./Komisia, 100/80 až 103/80, Zb. s. 1825, bod 10).

36 Táto zásada predovšetkým vyžaduje, aby oznámenie o výhradách určené podniku, ktorému Komisia zvažuje uložiť sankciu za porušenie pravidiel hospodárskej súťaže, obsahovalo podstatné skutočnosti svedčiace proti tomuto podniku, akými sú vytýkané skutočnosti, ich kvalifikácia a dôkazy, o ktoré sa Komisia opiera, aby tento podnik mohol účinne uplatniť svoje tvrdenia v rámci správneho konania, ktoré voči nemu bolo začaté (pozri v tomto zmysle rozsudky z 15. júla 1970, ACF Chemiefarma/Komisia,

41/69, Zb. s. 661, bod 26; z 3. júla 1991, AKZO/Komisia, C-62/86, Zb. s. I-3359, bod 29, ako aj Ahlström Osakeyhtiö a i./Komisia, už citovaný, a ARBED/Komisia, už citovaný, bod 20).

37 Z tohto hľadiska takáto zásada vylučuje, aby mohlo byť považované za zákonné rozhodnutie, ktorým Komisia ukladá podniku pokutu v oblasti hospodárskej súťaže bez toho, aby mu predtým oznámila proti nemu prijaté výhrady.

38 Oznámenie o výhradách musí vzhľadom na svoju dôležitosť jednoznačne určovať právnickú osobu, ktorej môžu byť uložené pokuty, a musí jej byť určené (pozri rozsudky Compagnie maritime belge transports a i./Komisia, už citovaný, body 143 a 146, ako aj ARBED/Komisia, už citovaný, bod 21).

39 Tiež je potrebné, aby v oznámení o výhradách bolo uvedené, na základe akého postavenia podniku sa mu uvádzané skutočnosti vytýkajú.

40 V predmetnej veci, ako uviedol aj Súd prvého stupňa v bodoch 72 a 77 napadnutého rozsudku, mala Komisia v oznámení o výhradách v úmysle pripísať Bolloré zodpovednosť za účasť podniku Copigraph na karteli z dôvodu, že bol v období porušenia materskou spoločnosťou so 100 %-nou účasťou v Copigraph. Bolloré nemohol podľa oznámenia o výhradách predpokladať, že v spornom rozhodnutí mala Komisia v úmysle pripísať mu porušenie aj z dôvodu jeho osobnej a priamej účasti na činnosti kartelu.

41 Súd prvého stupňa preto v bode 79 napadnutého rozsudku správne posúdil, že oznámenie o výhradách neumožnilo Bolloré dozvedieť sa o výhrade založenej na takejto účasti ani o skutočnostiach uvedených Komisiou v spornom rozhodnutí na podporu tejto výhrady, takže si tento podnik nemohol v priebehu správneho konania zabezpečiť svoju obhajobu voči tejto výhrade a týmto skutočnostiam.

42 Súd prvého stupňa však v bodoch 80 a 81 napadnutého rozsudku tvrdí, že konštatovaná vada vedie k zrušeniu sporného rozhodnutia len vtedy, ak by tvrdenia Komisie nemohli byť dostatočne právne odôvodnené na základe iných údajov uvedených v tomto rozhodnutí a ku ktorým mohli dotknuté podniky uviesť svoje stanovisko. Dodal, že ak by sa počas preskúmania veci samej preukázalo, že Komisia správne považovala Bolloré zodpovedného za účasť jeho dcérskej spoločnosti Copigraph na karteli, nezákonnosť, ktorej sa dopustila Komisia, nemôže stačiť na odôvodnenie zrušenia rozhodnutia, pretože nemohla mať rozhodujúci vplyv na jej výrok.

43 Po preskúmaní veci samej viedli tieto úvahy Súd prvého stupňa v bode 150 napadnutého rozsudku k rozhodnutiu o zodpovednosti Bolloré za protiprávne správanie jeho dcérskej spoločnosti nezávisle od priamej účasti materskej spoločnosti a, v tom istom rozsudku, k potvrdeniu sporného rozhodnutia v rozsahu, v akom sankcionuje Bolloré na zaplatenie pokuty uloženej Komisiou napriek skutočnosti, že práva na obhajobu tejto spoločnosti boli v základnej časti porušené.

44 Skutočnosť, že sporným rozhodnutím bolo rozhodnuté popri zodpovednosti Bolloré za jeho osobnú účasť aj za jeho účasť ako materskej spoločnosti Copigraph, nevylučuje možnosť, aby sa uvedené rozhodnutie opieralo o správanie, pre ktoré Bolloré nemohol zabezpečiť svoju obhajobu.

45 Súd prvého stupňa tým, že vo svojom rozhodnutí nevyvodil žiadny právny dôsledok, podľa ktorého práva na obhajobu Bolloré neboli dodržané, urobil nesprávne právne posúdenie. Je preto potrebné vyhlásiť prvý odvolací dôvod uvedený podnikom Bolloré na podporu jeho odvolania za dôvodný.

46 Keďže je prvý odvolací dôvod dôvodný, treba napadnutý rozsudok zrušiť v rozsahu, v akom sa týka Bolloré bez toho, aby bolo potrebné skúmať ďalšie ním uvádzané odvolacie dôvody.

47 Podľa článku 61 prvého odseku Štatútu Súdneho dvora môže Súdny dvor sám právoplatne rozhodnúť o veci samej, ak to stav konania dovoľuje. V prejednávanej veci to stav konania dovoľuje.

48 Z bodov 34 až 46 tohto rozsudku vyplýva, že je odvolanie dôvodné a že je potrebné sporné rozhodnutie zrušiť v rozsahu, v akom sa týka Bolloré.

O prvom odvolacom dôvode uvedenom podnikom Divipa, ktorý sa týka jeho účasti na porušení

49 Divipa spochybňuje svoju účasť na stretnutiach 5. marca 1992 a 19. októbra 1994 týkajúcich sa španielskeho trhu, ako aj svoju účasť na karteli v rámci európskeho trhu. Odvolací dôvod týkajúci sa svojej účasti rozoberá v troch častiach, ktoré je potrebné postupne analyzovať.

O prvej časti prvého odvolacieho dôvodu Divipa týkajúcej sa jeho účasti na stretnutí 5. marca 1992

50 Divipa najmä tvrdí, že Súd prvého stupňa skreslil obsah správy zamestnanca podniku Sappi z 9. marca 1992 v tom zmysle, že v napadnutom rozsudku nezohľadnil ani necitoval časť tejto správy, kde sa uvádzalo, že podnik Sappi sa oboznámil s cenami Divipa prostredníctvom klientov, a nie priamo. Podľa neho nie je logické, že podnik, ktorý sa údajne zúčastnil na stretnutí kartelu, kde sa diskutovala otázka cien, nepredloží svoje ceny priamo na tomto stretnutí. Účasť Divipa na stretnutí 5. marca 1992 preto nemožno preukázať.

51 Komisia odpovedá, že všetky dokumenty sa musia preskúmať spoločne s ostatnými údajmi spisu. Keďže Komisia a Súd prvého stupňa musia uskutočniť celkové skúmanie, tvrdenie, podľa ktorého osobitný dokument nie je dôkazom o predmetnej skutočnosti, je neúspešné, pokiaľ existujú iné spisové materiály, ktoré môžu priniesť takýto dôkaz. Divipa nespochybňuje dôkaznú hodnotu vyhlásení podnikov AWA a Sappi ani ich výklad Súdom prvého stupňa. V každom prípade Komisia najmä zdôrazňuje, že v uvedenej správe zamestnanec Sappi len tvrdí, že Divipa svoje ceny nezvýšila a táto skutočnosť mu bola známa, pretože mu jeden zákazník zaslal cenník. Je bežné, že podnik, ktorý nedodrží ceny dohodnuté v rámci kartelu, o tom neinformuje ostatných účastníkov, čo však neznamená, že nie je súčasťou kartelu. Okrem toho je logické, že podniky, ktoré sú súčasťou kartelu, ho priebežne sledujú, a že kritizujú tie podniky, ktoré nedodržiavajú, čo bolo spoločne dohodnuté.

52 V tejto súvislosti treba pripomenúť, že Súdny dvor nemá právomoc zisťovať skutkový stav a v zásade ani skúmať dôkazy, ktoré Súd prvého stupňa uznal na preukázanie tohto skutkového stavu. Pokiaľ totiž boli tieto dôkazy riadne získané a boli dodržané všeobecné právne zásady a procesné pravidlá uplatniteľné v oblasti dôkazného bremena a vykonávania dôkazných prostriedkov, prislúcha samotnému Súdu prvého stupňa posúdiť hodnotu, ktorú treba priznať jemu predloženým dôkazom. Toto posúdenie teda nepredstavuje, s výnimkou prípadu nesprávneho posúdenia týchto dôkazov, právnu otázku, ktorá ako taká podlieha preskúmaniu Súdnym dvorom (pozri najmä rozsudky zo 6. apríla 2006, General Motors/Komisia, C-551/03 P, Zb. s. I-3173, bod 52; z 22. mája 2008, Evonik Degussa/Komisia, C-266/06 P, bod 73, ako aj z 18. decembra 2008, Coop de France bétail et viande a i./Komisia, C-101/07 P a C-110/07 P, Zb. s. I-10193, bod 59).

53 Skreslenie skutkového stavu a dôkazov predložených Súdu prvého stupňa musí zjavne vyplývať zo spisového materiálu bez toho, aby bolo potrebné vykonať nové posúdenie skutkového stavu a dôkazov (pozri najmä rozsudky General Motors/Komisia, už citovaný, bod 54; Evonik Degussa/Komisia, už citovaný, bod 74, ako aj Coop de France bétail et viande a i./Komisia, už citovaný, bod 60).

54 Treba však uviesť, že Súd prvého stupňa rozhodol o účasti Divipa na stretnutí 5. marca 1992 po tom, ako v bodoch 162 až 164, 171, 192, 194 a 197 konštatoval:

„162 V prvom rade Sappi pripustil svoju účasť na stretnutiach kartelu týkajúcich sa španielskeho trhu od februára 1992 a poskytol v tomto ohľade rôzne informácie. Vo svojej odpovedi Komisii z 18. mája 1999… Sappi odkazuje na rôzne tajné stretnutia týkajúce sa španielskeho trhu, ktoré sa uskutočnili 17. a 27. februára 1992, 30. septembra a 19. októbra 1993, ako aj 3. mája a 29. júna 1994. Čo sa týka rokov 1993 až 1995, zamestnanec Sappi vyhlásil…, že sa zúčastnil na šiestich alebo siedmich stretnutiach s ostatnými dodávateľmi v Barcelone [Španielsko]. Tieto stretnutia sa uskutočnili asi štyri až päť ráz za rok. Uviedol, že sa na nich zúčastnil po prvýkrát 19. októbra 1993 a poslednýkrát v roku 1995. Podľa neho cieľom týchto stretnutí bolo určiť ceny na španielskom trhu. Trvali približne dve hodiny a boli ukončené rozhodnutím o zvýšení ceny v percentách. Účastníkmi boli Copigraph,… Koehler… a Divipa. Časti vyhlásení Sappi nachádzajúce sa v rôznych dokumentoch boli súčasťou dokumentov pripojených k [oznámeniu o výhradách], a preto k nim mali prístup všetci žalobcovia. Komisia ich tiež predložila na Súde prvého stupňa.

163 V druhom rade AWA priznal svoju účasť na mnohostranných stretnutiach kartelu medzi výrobcami samoprepisovacieho papiera a predložil Komisii zoznam stretnutí medzi konkurentmi, ktoré sa uskutočnili od roku 1992 do roku 1998. Dokument č. 7828, ktorý je súčasťou odpovede AWA zaslanej Komisii 30. apríla 1999, obsahuje všeobecné potvrdenie AWA týkajúce sa organizácie viacerých stretnutí, najmä v Lisabone [Portugalsko] a v Barcelone od roku 1992 do roku 1994, na ktorých sa podľa neho zúčastnili zástupcovia… Divipa alebo niektorých… podnikov…

164 AWA následne v odpovedi na [oznámenie o výhradách] uviedol zoznam ‚nenáležitých' stretnutí, ku ktorých uskutočneniu AWA podľa vlastných tvrdení prispel. Tento zoznam len pre španielsky trh zahŕňa stretnutia 17. februára a 5. marca 1992, 30. septembra 1993, 3. mája, 29. júna a 19. októbra 1994. Predmetný zoznam… neuvádza podniky zúčastnené na týchto stretnutiach.

Divipa… ani ostatní žalobcovia neoznačili tento zoznam za obviňujúci dokument, ku ktorému nemali prístup, ani nepožiadali o jeho sprístupnenie.

…

171 Správa z 9. marca 1992… španielskeho zástupcu Sappi v Sappi Europe, hoci nepredstavovala zápisnicu zo stretnutia, presne uvádza správanie dotknutých podnikov, medzi nimi aj podniku Divipa. Je v nej sporné zvýšenie cien o 10 španielskych pesiet (ESP), ktoré bolo cieľom distribútorov, ktorý nebol úplne dosiahnutý. Autor tejto správy potvrdzuje, že Divipa vôbec nezvýšil svoje ceny. Podľa neho je zjavné, že Sappi Europe nemôže zvýšiť ceny, pokiaľ ho iní dodávatelia nenasledujú…

…

192 … Podľa vyhlásení AWA uvedených v bode 163 vyššie, sa Divipa zúčastnil na stretnutiach, ktoré sa uskutočnili na španielskom trhu od roku 1992 do roku 1994, alebo aspoň na niektorých z nich…

…

194 Okolnosť, ktorú uvádza Divipa, že v odpovedi z 18. mája 1999 Sappi nespomína uskutočnenie stretnutia týkajúceho sa španielskeho trhu 19. októbra 1994, možno vysvetliť skutočnosťou, že Sappi sa na tomto stretnutí nezúčastnil, čo potvrdzuje aj

zoznam účastníkov tohto stretnutia vypracovaný podnikom Mougeot. V každom prípade táto okolnosť nie je spôsobilá vyvrátiť súbor súhlasných dôkazov potvrdzujúcich toto stretnutie a účasť podniku Divipa na ňom.

…

197 Účasť Divipa na karteli od marca 1992 vyplýva v prvom rade z vyhlásení AWA, ktoré sú uvedené v bodoch 163 a 192 vyššie. Tie sú okrem toho potvrdené zmienkou o tomto podniku v správe z 9. marca 1992 uvedenej v bode 171 vyššie…“

55 Pri posudzovaní týchto bodov napadnutého rozsudku sa zdá, že konštatovanie Súdu prvého stupňa sa opieralo o viacero skutočností a nepriamych dôkazov, a to najmä o vyhlásenia podniku AWA, ako aj o správu zástupcu Sappi z 9. marca, pričom z preskúmania dokumentov nevyplýva, že Súd prvého stupňa vykonal vecne nesprávne konštatovanie.

56 Takúto nesprávnosť nemôže tiež charakterizovať skutočnosť, že Súd prvého stupňa opomenul uviesť, že informácie o cenách uvádzaných podnikom Divipa, ktoré boli predložené v priebehu uvedeného stretnutia, nepochádzajú z informácií poskytnutých týmto podnikom, ale od jeho zákazníkov. Ako uviedol aj generálny advokát v bode 165 svojich návrhov, toto opomenutie nie je dôkazom o analytickej chybe zo strany Súdu prvého stupňa, pokiaľ ide o účasť Divipa na stretnutí 5. marca 1992.

57 Prvá časť prvého odvolacieho dôvodu uvedeného podnikom Divipa na podporu jeho odvolania musí byť teda vyhlásená za nedôvodnú.

O druhej časti prvého odvolacieho dôvodu podniku Divipa týkajúcej sa jeho účasti na stretnutí 19. októbra 1994

58 Divipa tvrdí, že vyhlásenia podniku Mougeot, použité Súdom prvého stupňa na odôvodnenie jeho údajnej účasti na stretnutí 19. októbra 1994, nasledovali až po týchto skutočnostiach a boli podané na účely dovolania sa oznámenia o spolupráci. Z ustálenej judikatúry však vyplýva, že vyhlásenie podniku, proti ktorému sa vedie konanie za účasť na karteli, ktorého správnosť spochybňuje viacero podnikov, proti ktorým sa tiež vedie konanie za takúto účasť, nemožno považovať za dostatočný dôkaz existencie porušenia, ktorého sa dopustili tieto podniky, ak takéto vyhlásenie nebolo podporené iným dôkazom.

59 Súd prvého stupňa skreslil dôkazy tým, že sa hlavne opieral o svoju judikatúru, aby mohol podniku Divipa vytýkať jeho účasť na tomto stretnutí, čo predstavovalo zjavné porušenie zásady o spravodlivom súdnom konaní a zjavnú chybu pri posudzovaní skutkového stavu.

60 Komisia odpovedá, že AWA v odpovedi na žiadosť o poskytnutie informácií tiež uviedol Divipa medzi účastníkmi kartelu z roku 1994. Keďže Divipa netvrdí, že Súd prvého stupňa nesprávne posúdil túto odpoveď, časť odvolacieho dôvodu týkajúca sa stretnutia z 19. októbra 1994, je neúčinná. V každom prípade nemožno Súdu prvého stupňa vytýkať nesprávny výklad vyhlásení podniku Mougeot. Navyše, tento podnik zohľadnil skutočnosť, že dotknuté vyhlásenia nasledovali po tom, ako nastali predmetné skutočnosti v tomto spore.

61 Z tohto hľadiska sa nezdá, že Súd prvého stupňa skreslil skutkové okolnosti, pokiaľ ide o účasť Divipa na stretnutí 19. októbra 1994.

62 Podobne ako pri preskúmaní stretnutia z 5. marca 1992, Súd prvého stupňa dospel k záveru o účasti Divipa po konštatovaniach na základe súboru viacerých nepriamych dôkazov.

63 Súd prvého stupňa zohľadnil, ako sa uvádza aj v bodoch 163, 164 a 192 napadnutého rozsudku, vyhlásenia AWA, ktoré Divipa nespochybňoval. Navyše v bodoch 165 a 166 napadnutého rozsudku konštatoval:

„165 … Mougeot, ktorý tiež priznal svoju účasť na mnohostranných stretnutiach kartelu medzi výrobcami samoprepisovacieho papiera, vo svojich vyhláseniach zo 14. apríla 1999… vymenúva viaceré stretnutia, uvádzajúc pri každom jeho predmet, obsah a osoby, ktoré sa na ňom zúčastnili. Pokiaľ ide o španielsky trh, medzi týmito stretnutiami je uvedené stretnutie z 19. októbra 1994, na ktorom Copigraph,… Divipa,… AWA a Mougeot mali podľa tvrdení posledného uvedeného podniku svojho zástupcu…

166 Je nesporné, že tieto vyhlásenia podniku Mougeot nasledovali po tom, ako nastali predmetné skutočnosti a boli uvedené na účely uplatnenia oznámenia o spolupráci. Nemožno sa však domnievať, že nemajú nijakú dôkaznú hodnotu. Vyhlásenia, ktoré sú v rozpore so záujmami toho, kto ich robí, musia sa v zásade považovať za zvlášť vierohodné dôkazy…“

64 Súd prvého stupňa posúdil s konečnou platnosťou skutkové okolnosti ako celok tým, že zohľadnil dôkaznú hodnotu rozdielnych nepriamych dôkazov, ktoré mal k dispozícii, pričom Súdnemu dvoru neprislúcha preskúmať a nevyplýva z toho, že by sa toto posúdenie opieralo o zjavne nesprávne posúdenie dôkazných dokumentov.

65 Druhá časť prvého odvolacieho dôvodu uvedená podnikom Divipa na podporu jeho odvolania musí byť teda vyhlásená za nedôvodnú.

O tretej časti prvého odvolacieho dôvodu podniku Divipa týkajúcej sa jeho účasti na karteli v rámci európskeho trhu

66 Divipa tvrdí, že Súd prvého stupňa skreslil a opomenul niektoré dôkazy. Zdôrazňuje, že nie je výrobcom samoprepisovacieho papiera, že predával len na vnútroštátnom trhu, že bol jediným nevyrábajúcim podnikom, ktorému sa vytýka jeho údajná účasť na niektorých stretnutiach týkajúcich sa vnútroštátnom trhu a že v Španielsku nepatrí k žiadnej distribučnej sieti veľkých európskych výrobcov tohto papiera. Žiadny dokument nepreukázal, že pri stretnutiach, kde sa predpokladala jeho účasť, bolo odkázané na existenciu plánu rozsiahleho tajného kartelu.

67 Po prvé Komisia odpovedá, že nemala povinnosť preukázať, či Divipa vedel o existencii rozsiahleho kartelu, ale len či „mal o tom vedieť“. Po druhé táto spoločnosť nespresnila body argumentácie Súdu prvého stupňa, v ktorých mal skresľovať skutkové okolnosti. Po tretie skutočnosť, že Divipa pôsobí len na národnom trhu, nevylučuje predpoklad, podľa ktorého „mal vedieť“, že existuje rozsiahly kartel. Po štvrté, keďže existovali nepriame dôkazy svedčiace, že táto spoločnosť mohla byť informovaná o európskom rozsahu kartelu, Súd prvého stupňa musel na ne prihliadať. Nakoniec správa zo stretnutia z 19. októbra 1994, ktorú vypracoval Mougeot, uvádza, že v priebehu tohto stretnutia boli uvedené „objemy AEMCP [Združenie európskych výrobcov samoprepisovacieho papiera] oznámené pre Španielsko“, čo preukazuje, že účastníci tohto stretnutia vedeli o európskom rozsahu kartelu.

68 Ako už bolo spomenuté v bode 52 tohto rozsudku, Súdny dvor nemá právomoc zisťovať skutkový stav a v zásade ani skúmať dôkazy, ktoré Súd prvého stupňa uznal na preukázanie tohto skutkového stavu, s výnimkou prípadu skreslenia týchto dôkazov.

69 Súdny dvor nemá teda právomoc preskúmať tretiu časť odvolacieho dôvodu Divipa, keďže sa netýka preukázania skreslenia skutkových okolností, ktorého sa dopustil Súd prvého stupňa, ale len preukázania toho, že Súd prvého stupňa nesprávne posúdil niektoré skutkové okolnosti, aby dospel k záveru o neúčasti tohto podniku na karteli na európskom trhu.

70 Táto časť musí byť preto zamietnutá ako neprípustná.

71 Z predchádzajúcich úvah vyplýva, že prvý odvolací dôvod Divipa týkajúci sa jeho účasti na porušení musí byť zamietnutý.

O druhom odvolacom dôvode uvedenom podnikom Divipa, ktorý sa týka tvrdenia, podľa ktorého sa Súd prvého stupňa opieral o jednoduché nepriame dôkazy

Argumentácia účastníkov konania

72 Divipa uvádza článok 6 ods. 2 Európskeho dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd, podpísaného 4. novembra 1950 v Ríme (ďalej len „EDĽP"), ako aj porušenie zásady prezumpcie neviny. Uvádza, že neexistuje priamy dôkaz, ktorý by svedčil o jeho účasti na stretnutiach 5. marca 1992 a 19. októbra 1994, ako aj o jeho účasti na karteli na európskej úrovni. Súd prvého stupňa v tejto súvislosti nerešpektoval dve základné podmienky. Jednak, že príčinná súvislosť medzi nepriamymi dôkazmi a hlavnými skutkovými okolnosťami porušenia nebola dostatočne odôvodnená, a jednak, keďže pretrvávajú pochybnosti, je potrebné ich preskúmať a ak ich nemožno objasniť, musia byť tieto pochybnosti posúdené v prospech dotknutej osoby.

73 Komisia predovšetkým tvrdí, že druhý odvolací dôvod uvedený podnikom Divipa na podporu jeho odvolania je zjavne neprípustný, keďže nie sú spresnené body napadnutého rozsudku, ktoré spochybňuje, ani predmetné nepriame dôkazy, domnienky alebo skutkové okolnosti.

Posúdenie Súdnym dvorom

74 Divipa, ktorý tvrdí, že Súd prvého stupňa neoprávnene nezohľadnil jeho pripomienky podporené dokumentmi na objasnenie rozsahu nepriamych dôkazov, o ktoré sa opieral, v skutočnosti Súdnemu dvoru navrhuje vykonať nové preskúmanie posúdenia skutkových okolností urobeného Súdom prvého stupňa, nepriamych dôkazov a iných dôkazov, ktoré mu boli predložené.

75 Ako už bolo spomenuté v bode 52 tohto rozsudku, Súdny dvor nemá právomoc zisťovať skutkový stav a v zásade ani skúmať dôkazy, ktoré Súd prvého stupňa uznal na preukázanie tohto skutkového stavu, s výnimkou prípadu skreslenia týchto dôkazov.

76 Druhý odvolací dôvod uvedený podnikom Divipa na podporu jeho odvolania je teda neprípustný.

O druhom odvolacom dôvode uvedom podnikom Koehler, ktorý sa týka dĺžky trvania porušenia

Argumentácia účastníkov konania

— Argumentácia podniku Koehler

77 Koehler tvrdí, že Súd prvého stupňa vykonal nedostatočné preskúmanie dôkazov a že ich skreslil. Súd prvého stupňa dospel k nesprávnemu záveru, pokiaľ ide o dĺžku trvania účasti tohto podniku na porušení. Koehler rozdelil svoj odvolací dôvod na dve časti, ktoré obsahujú viacero tvrdení.

78 Pokiaľ ide o prvú časť tohto odvolacieho dôvodu, ktorý sa týka údajných stretnutí kartelu v rámci AEMCP uskutočnených pred septembrom alebo októbrom 1993, Komisia sa opierala o tri kategórie dôkazov, a to o vyhlásenia podniku Mougeot, svedectvo zamestnanca podniku Sappi a dôkazy preukazujúce organizáciu vnútroštátnych alebo regionálnych stretnutí kartelu.

79 Koehler najprv uvádza, že list od podniku Mougeot zo 14. apríla 1999 neobsahuje žiadne priznanie o stretnutiach kartelu v období pred októbrom 1993. Súd prvého stupňa okrem toho v bode 279 napadnutého rozsudku uviedol, že nebolo preukázané, že tajné dohody o cenách boli uzavreté od januára 1992, teda pred októbrom 1993. Úvahy Súdu prvého stupňa týkajúce sa údajných dohôd o cenách v rámci oficiálnych stretnutí AEMCP pred októbrom 1993 neboli dostatočné a obsahovali rozporné odôvodnenia, ktoré spôsobili nesprávne právne posúdenie. Súd prvého stupňa navyše nedodržal prezumpciu neviny tým, že vo vyhláseniach podniku Mougeot videl priznanie porušenia za obdobie pred októbrom 1993.

80 Koehler ďalej tvrdí, že pokiaľ ide o zamestnanca podniku Sappi, jeho svedectvo nehovorí nič o období, počas ktorého došlo ku stretnutiam kartelu. Súd prvého stupňa nemohol posúdiť, že neposkytnutím „údajov preukazujúcich opak“ chcel tento zamestnanec implicitne potvrdiť, že porušenie začalo pred septembrom 1993. Súd prvého stupňa tiež skreslil obsah svedectva tohto zamestnanca. Tým bolo porušené právo na spravodlivé súdne konanie uvedené v článku 6 EDĽP, ako aj v článku 47 druhom odseku Charty základných práv Európskej únie, vyhlásenej v Nice 7. decembra 2000 (Ú. v. ES C 364, s. 1).

81 Koehler sa nakoniec domnieva, že vyhláseniam svedka obžaloby nemožno priznať vážnosť, ak nie sú podporené ďalšími dôkazmi. V prejednávanej veci neexistuje žiadny dôkaz potvrdzujúci tieto vyhlásenia.

82 Pokiaľ ide o druhú časť druhého odvolacieho dôvodu podniku Koehler týkajúcu sa účasti tohto podniku na vnútroštátnych alebo regionálnych stretnutí kartelu pred októbrom 1993, Súd prvého stupňa skreslil dôkazy, ktoré údajne svedčili o tejto účasti.

83 Pokiaľ ide o stretnutie zo 17. februára 1992 týkajúce sa španielskeho trhu, Súd prvého stupňa nemal dospieť k záveru o účasti podniku Koehler na tomto stretnutí, keďže zamestnanec podniku Sappi vo svojej správe zo 17. februára 1992 odkazoval len na stretnutie „dotknutých účastníkov“ bez citovania ich mien. Súd prvého stupňa nevysvetlil presne dôvody, pre ktoré sa domnieval, že Koehler sa dohody zúčastnil.

84 Pokiaľ ide o stretnutie z 5. marca 1992 týkajúce sa španielskeho trhu, Súd prvého stupňa sa opieral hlavne o pripomienky AWA v odpovedi na oznámenie o výhradách určené tomuto podniku s cieľom dospieť k záveru o účasti Koehler na tomto stretnutí. Tieto pripomienky však neboli doručené podniku Koehler, čím Súd prvého stupňa porušil jeho práva na obranu.

85 Pokiaľ ide o stretnutia týkajúce sa francúzskeho trhu, ktoré sa uskutočnili na jar v rokoch 1992 a 1993, neexistuje žiadny dôkaz, že by nejaký zamestnanec podniku Koehler odcestoval do Paríža, aby sa zúčastnil na stretnutí kartelu na jar roku 1993. Úvahy Súdu prvého stupňa sú v tejto súvislosti natoľko nejasné, že nemohli vyhovieť povinnosti odôvodnenia. V každom prípade Súd prvého stupňa nikde nekonštatoval, že sa Koehler zúčastnil na jar roku 1992 na stretnutí týkajúceho sa francúzskeho trhu.

86 Pokiaľ ide o stretnutie zo 16. júla 1992 týkajúce sa španielskeho trhu, účasť podniku Koehler na ňom nebola preukázaná, na rozdiel od toho, ako rozhodol Súd prvého stupňa, keďže najmä AWA takúto účasť výslovne nepriznal.

— Odpoveď Komisie

87 Komisia sa domnieva, že Koehler neuvádza skreslenie dôkazov, ale snaží sa spochybniť posúdenie skutkových okolností Súdom prvého stupňa. Odvolací dôvod je teda neprípustný.

88 Pokiaľ ide o prvú časť odvolacieho dôvodu týkajúcu sa stretnutí kartelu v rámci AEMCP pred októbrom 1993, otázka, či je obsah listu od Mougeot jasný alebo nejasný, je predmetom výkladu a posúdenia dôkazov, čo spadá výlučne do právomoci Súdu prvého stupňa. Súd prvého stupňa nepotvrdil, že Mougeot priznal porušenie v období pred 1. októbrom 1993.

89 Napadnutý rozsudok nie je poznačený žiadnym rozporným tvrdením ani nedostatočným odôvodnením. V bode 279 tohto rozsudku Súd prvého stupňa neuviedol, že „sa nepreukázalo“, že tajné dohody o cenách boli uzavierané od januára 1992 v rámci stretnutí AEMCP, ale len vysvetlil, že vyhlásenia podniku Sappi nepostačujú samo

osobe na určenie správneho času, od ktorého môžu byť uvedené stretnutia považované za stretnutia kartelu. Bod 308 toho istého rozsudku sa opiera o všetky dôkazy, ktorých väčšiu časť Koehler nespochybňuje, a skutočnosť, že Súd prvého stupňa neuvádza, ktoré stretnutia slúžili na uzatváranie tajných zmlúv o cenách na európskej úrovni, nerobí jeho odôvodnenie nedostatočným. Navyše, keďže sa tento podnik zúčastnil na všetkých stretnutiach AEMCP, ktoré sa uskutočnili v dotknutom období, v tomto prípade nie je potrebné zisťovať, v rámci ktorých presne vymedzených stretnutí sa preukázala tajná povaha systému.

90 Podľa Komisie Súd prvého stupňa úplne zohľadnil prezumpciu neviny, keďže preskúmal, či vytýkané konanie mohlo spočívať na jedinom dôkaznom materiáli, alebo, či tento materiál nie je len nepriamym dôkazom, ktorý bol doplnený a potvrdený ostatnými dôkazmi.

91 Pokiaľ ide vyhlásenia zamestnanca Sappi, Komisia spochybňuje, že boli skreslené. Súd prvého stupňa v bode 270 napadnutého rozsudku konštatoval, že tento zamestnanec neposkytol žiaden údaj o období, ktoré spomína, a ak tento súdny orgán dospel k záveru, že tieto spomienky pokrývajú obdobie predchádzajúce a nasledujúce po októbri 1993, je to výsledok posúdenia dôkazov na základe jeho právomoci. Vyhlásenia Sappi možno navyše podporiť inými dôkazmi, taxatívne vymedzenými v bodoch 261 až 307 uvedeného rozsudku.

92 Pokiaľ ide o druhú časť druhého odvolacieho dôvodu podniku Koehler týkajúcu sa vnútroštátnych alebo regionálnych stretnutí kartelu pred októbrom 1993, Komisia sa najprv domnieva, že argumentácia tohto podniku je neplatná, pokiaľ jeho tvrdenia v súvislosti so stretnutiami AEMCP zamietol Súdny dvor. Konštatovania v tejto súvislosti postačujú na to, aby bolo dotknutým podnikom pripísané porušenie za príslušné obdobie. Keďže Koehler nespochybňuje konštatovania Súdu prvého stupňa vo veci jeho účasti na ostatných stretnutiach kartelu, a to na stretnutí 14. januára 1993 týkajúceho sa britského a írskeho trhu, ako aj 30. septembra 1993 týkajúceho sa

španielskeho trhu, je účasť tohto podniku na tomto karteli od januára 1993 potvrdená. Argumentácia Koehler je nakoniec neprípustná a v každom prípade nedôvodná.

93 Pokiaľ ide o stretnutie zo 17. februára 1992, Komisia s cieľom poprieť akékoľvek skreslenie dôkazov odkazuje na bod 321 a tvrdí, že tento bod spĺňa povinnosť odôvodnenia v tomto smere.

94 Pokiaľ ide o stretnutie z 5. marca 1992, Komisia najmä zdôrazňuje, že Koehler nespochybňoval bod 284 napadnutého rozsudku, a dodáva, že odkaz v tomto bode na vyhlásenia AWA je len na doplnenie. Súd prvého stupňa sa opieral o túto odpoveď až v druhom rade. Komisia sa v tejto súvislosti opiera o bod 323 toho istého rozsudku.

95 Pokiaľ ide o stretnutia, ktoré sa uskutočnili na jar v rokoch 1992 a 1993, Komisia najmä tvrdí, že v bodoch 285 až 293 napadnutého rozsudku, Súd prvého stupňa potvrdil uskutočnenie stretnutí medzi konkurentmi počas týchto období, ako aj protisúťažný obsah týchto stretnutí bez toho, aby to bolo spochybnené v rámci odvolania.

96 Pokiaľ ide o stretnutie zo 16. júla 1992, Komisia zdôrazňuje, že Súd prvého stupňa sa v bode 332 napadnutého rozsudku opieral o vyhlásenia pána B. G. Súd prvého stupňa len potvrdil zohľadnenie vyhlásení AWA. Komisia v tejto súvislosti odkazuje na body 333 až 335 uvedeného rozsudku.

Posúdenie Súdnym dvorom

— O stretnutiach kartelu v rámci AEMCP v období pred septembrom alebo októbrom 1993

97 Súd prvého stupňa v bodoch 261 až 280 napadnutého rozsudku analyzoval žalobné dôvody uvedené žalobcami v prvostupňovom konaní, medzi nimi aj podnikom Koehler, ktoré sa týkali ich účasti na stretnutiach AEMCP pred septembrom alebo októbrom v roku 1993.

98 Z týchto bodov vyplýva, že Súd prvého stupňa potvrdil konštatovania, ktoré Komisia urobila na základe súboru nepriamych dôkazov zložených z viacerých svedectiev a vyhlásení, medzi nimi zo správy zamestnanca Sappi z 9. marca 1992, ako aj z vyhlásení podnikov AWA a Mougeot, ktoré boli doložené k spisu.

99 Súd prvého stupňa tak kompletne posúdil dôkaznú hodnotu týchto nepriamych dôkazov a na ich základe dospel k záveru, že preskúmanie Súdnemu dvoru neprináleží.

100 Prvá časť druhého odvolacieho dôvodu uvedená podnikom Koehler musí byť teda vyhlásená sčasti za nedôvodnú a sčasti za neprípustnú.

— O národných alebo regionálnych stretnutiach kartelu pred októbrom 1993

101 Na jednej strane, pokiaľ ide o stretnutie zo 17. februára 1992, z bodu 321 napadnutého rozsudku nevyplýva, že Súd prvého stupňa porušil povinnosť odôvodnenia, ktorá mu vyplýva z článkov 36 a 53 prvého odseku Štatútu Súdneho dvora (pozri rozsudok z 2. apríla 2009, Bouygues a Bouygues Télécom/Komisia, C-431/07 P, Zb. s. I-2665, bod 42). Súd prvého stupňa v tomto bode totiž uvádza, že na účely konštatovania účasti podniku Koehler na tomto stretnutí sa Komisia opierala o internú správu Sappi z toho istého dňa, ktorá sa zmieňuje o stretnutí „dotknutých účastníkov", a že tento údaj v spojení s údajmi uvedenými v tej istej správe, ktoré sa týkajú neistoty vyvolanej správaním podniku Koehler predovšetkým na španielskom trhu, oprávňuje Komisiu na konštatovanie, že tento podnik patril k „dotknutým účastníkom" na tomto stretnutí zameranom na preskúmanie problémov súvisiacich s nedodržiavaním dohody, ktorej bol tento aj iný podnik stranou, ako to vyplýva aj zo správy zamestnanca Sappi z 9. marca 1992. Súd prvého stupňa teda dostatočne objasňuje, že Komisia na základe viacerých nepriamych dôkazov, ktoré mala k dispozícii, preukázala, že Koehler sa zúčastnil na stretnutí zo 17. februára 1992.

102 Na druhej strane z toho istého bodu 321 tiež nevyplýva, že Súd prvého stupňa sa dopustil akéhokoľvek skreslenia skutkových okolností. Takéto skreslenie nie je zjavné a posúdenie skutkových okolností, ako aj jednotlivých nepriamych dôkazov, ktoré boli Komisii dostupné, aby dospela k záveru o účasti podniku Koehler na stretnutí zo 17. februára 1992, patrí výlučne do právomoci Súdu prvého stupňa. Súdny dvor nemá právomoc preskúmať takéto posúdenie.

103 V tejto súvislosti je teda potrebné zamietnuť tvrdenie podniku Koehler ako sčasti nedôvodné a sčasti neprípustné.

104 Pokiaľ ide o stretnutie z 5. marca 1992, je potrebné uviesť, že aj za predpokladu, že tvrdenie podniku Koehler, ktoré sa zakladá na porušení práv obrany, by bolo dôvodné z dôvodu, že k záveru o jeho účasti na uvedenom stretnutí sa dospelo na základe toho, že sa Súd prvého stupňa v bode 324 napadnutého rozsudku opieral o pripomienky AWA, ktoré predložil v odpovedi na žiadosť Komisie o poskytnutie informácií, zatiaľ čo

Koehler o týchto pripomienkach nevedel, toto jediné tvrdenie nedovolí spochybniť účasť podniku Koehler na porušení počas obdobia od januára 1992 do septembra 1995, ako to spresňuje aj článok 1 druhý odsek sporného rozhodnutia. V tejto súvislosti treba pripomenúť, že Koehler nenamietal proti svojej účasti na stretnutí 17. februára 1992, ako to vyplýva z bodov 101 a 102 tohto rozsudku.

105 Tvrdenie uvedené podnikom Koehler musí byť teda v tejto súvislosti zamietnuté ako neúčinné.

106 Pokiaľ ide o stretnutia týkajúce sa francúzskeho trhu, ktoré sa konali na jar v rokoch 1992 a 1993, ako aj o stretnutie 16. júla 1992, Súd prvého stupňa v bodoch 285 až 293 a 332 až 334 napadnutého rozsudku pripomenul jednotlivé skutkové okolnosti a nepriame dôkazy, na základe ktorých konštatoval účasť dotknutých podnikov na týchto stretnutiach, medzi nimi aj podniku Koehler. Z tohto pripomenutia však nevyplýva, že Súd prvého stupňa sa dopustil akéhokoľvek skreslenia skutkových okolností.

107 Tvrdenie uvedené podnikom Koehler v tejto súvislosti musí byť zamietnuté ako nedôvodné, a teda druhý odvolací dôvod odvolania tohto podniku nemôže uspieť.

O prvom odvolacom dôvode podniku Koehler a treťom odvolacom dôvode podniku Divipa, ktoré sa týkajú určenia a výšky pokút

108 Koehler a Divipa rozdelili svoje odvolacie dôvody týkajúce sa určenia a výšky pokút na niekoľko častí, ktoré treba analyzovať postupne.

O časti prvého odvolacieho dôvodu podniku Koehler vzťahujúcej sa na zásadu rovnosti zaobchádzania

109 V prvom rade treba uviesť, že Súd prvého stupňa v bodoch 473 až 478 napadnutého rozsudku preskúmal, či Komisia nesprávne zohľadnila obrat podniku Koehler v porovnaní s ostatnými dotknutými podnikmi, a v bodoch 505 až 522 toho istého rozsudku preskúmal, či Komisia klasifikáciou podniku Koehler a ostatných dotknutých podnikov do kategórií na účely určenia výšky pokút dodržala zásadu rovnosti zaobchádzania.

110 Koehler vo svojom odvolaní spochybňuje body 477, 478 a 496 napadnutého rozsudku. Tvrdí, že sa s ním zaobchádzalo rozdielne ako s väčšími podnikmi, ktoré sú súčasťou zoskupenia. Zdôrazňuje najmä skutočnosť, že je stredne veľkým rodinným podnikom a jeho riadenie zabezpečujú majitelia. Uvádza, že jeho základné imanie je 43,2 milióna eur a jeho obrat v roku 2000 približne 447 000 eur. Koehler cituje prípady ako AWA, M-real Zanders GmbH a Mitsubishi HiTec Paper Bielefeld GmbH, čím sa pokúša preukázať rozdielne zaobchádzanie, ktoré sa naň uplatňovalo v súvislosti so zohľadnením jeho obratu.

111 Komisia predovšetkým odpovedá, že pokiaľ ide o výpočet pokút, disponuje širokou mierou voľnej úvahy. Z toho vyplýva, že Súd prvého stupňa neporušil zásadu rovnosti zaobchádzania tým, že neobjavil žiadnu právnu chybu v metóde uplatnenej pri zaradení podnikov do piatich kategórií podľa obratu pochádzajúceho z predaja výrobkov v Európskom hospodárskom priestore.

112 V tejto súvislosti je pravda, ako to vyplýva aj z ustálenej judikatúry, že Komisia disponuje širokou mierou voľnej úvahy, pokiaľ ide o metódu stanovenia pokút. Táto metóda, ktorá je opísaná v usmerneniach k metóde stanovovania pokút uložených podľa článku 15 ods. 2 nariadenia č. 17 a článku 65 ods. 5 Zmluvy o ESUO (Ú. v. ES C 9, 1998, s. 3), obsahuje rôzne premenné umožňujúce Komisii vykonávať jej voľnú úvahu v súlade s ustanoveniami článku 15 ods. 2 nariadenia č. 17 (pozri v tomto zmysle rozsudky

z 29. júna 2006, SGL Carbon/Komisia, C-308/04 P, Zb. s. I-5977, body 46 a 47, ako aj z 25. januára 2007, Dalmine/Komisia, C-407/04 P, Zb. s. I-829, bod 133).

113 V rámci toho Súdnemu dvoru prináleží, aby overil, či Súd prvého stupňa správne posúdil výkon tejto voľnej úvahy Komisiou (rozsudky SGL Carbon/Komisia, už citovaný, bod 48, a Dalmine/Komisia, už citovaný, bod 134).

114 Treba dodať, že na účely určenia pokuty je možné zohľadniť tak celkový obrat podniku, ktorý síce len približne a nedokonalo, ale predsa len naznačuje jeho veľkosť a hospodársku silu, ako aj časť obratu pochádzajúcu z predaja tovaru, na ktorý sa vzťahuje porušenie, a ktorá je tak spôsobilá naznačiť rozsah tohto porušenia. Z toho vyplýva, že ani jednému z týchto obratov nemožno pripísať neprimeranú dôležitosť v porovnaní s inými posudzovanými kritériami, a z toho dôvodu stanovenie primeranej pokuty nemôže byť výsledkom jednoduchého výpočtu založeného na celkovom obrate. Osobitne to platí v prípade, ak dotknuté tovary predstavujú iba nepatrný zlomok tohto obratu (pozri rozsudky Musique Diffusion française a i./Komisia, už citovaný, bod 121; z 9. novembra 1983, Nederlandsche Banden-Industrie-Michelin/Komisia, 322/81, Zb. s. 3461, bod 111, ako aj z 28. júna 2005, Dansk Rørindustri a i./Komisia, C-189/02 P, C-202/02 P, C-205/02 až C-208/02 P a C-213/02 P, Zb. s. I-5425, bod 243).

115 V prejednávanej veci sa však nezdá, že Súd prvého stupňa sa dopustil nesprávneho právneho posúdenia tým, že zamietol tvrdenie podniku Koehler týkajúce sa zohľadnenia jeho celkového obratu.

116 Ako totiž Súd prvého stupňa správne konštatoval v bode 476 napadnutého rozsudku, Komisia vo svojom spornom rozhodnutí urobila rozdiel medzi dotknutými podnikmi podľa ich relatívneho významu na predmetnom trhu tým, že na určenie tohto rozdielu

vychádzala z obratu pochádzajúceho z predaja výrobku v Európskom hospodárskom priestore. Takáto metóda pomáha zabrániť tomu, aby sa pokuty určovali na základe jednoduchého výpočtu založeného na celkovom obrate každého podniku, a nevedie tak k nerovnostiam v zaobchádzaní.

117 Komisia teda neprekročila svoju mieru voľnej úvahy a zásada rovnosti zaobchádzania nebola Súdom prvého stupňa porušená.

118 Pokiaľ ide o tvrdenia podniku Koehler k bodom 477 a 478 napadnutého rozsudku, stačí konštatovať, že ide o výhrady k odôvodneniu, ktoré bolo uvedené len pre jeho úplnosť, a preto je vhodné ich zamietnuť.

119 Podľa ustálenej judikatúry Súdny dvor totiž okamžite zamieta výhrady smerujúce proti nadbytočnému odôvodneniu rozsudku Súdu prvého stupňa, keďže nemôžu viesť k jeho zrušeniu (pozri v tomto zmysle uznesenie z 25. marca 1996, SPO a i./Komisia, C-137/95 P, Zb. s. I-1611, bod 47; rozsudok zo 16. septembra 1997, Blackspur DIY a i./Rada a Komisia, C-362/95 P, Zb. s. I-4775, bod 23, ako aj z 25. januára 2007, Sumitomo Metal Industries a Nippon Steel/Komisia, C-403/04 P a C-405/04 P, Zb. s. I-729, bod 106).

120 Táto časť prvého odvolacieho dôvodu uvedená podnikom Koehler sa teda musí vyhlásiť za nedôvodnú.

O časti odvolacích dôvodov podnikov Koehler a Divipa týkajúcej sa zásady proporcionality

121 Koehler v podstate tvrdí, že vzhľadom na jeho štruktúru rodinného podniku nekótovaného na burze, je výpočet pokuty Komisiou, ktorá mu bola uložená, v rozpore so zásadou proporcionality.

122 Komisia predovšetkým odpovedá, že v súlade s jej ustálenou praxou zohľadnila relatívny význam každého z podnikov na trhu dotknutého porušením, potom opäť zvýšila základnú výšku pokuty určenú zohľadnením veľkosti, ako aj celkových zdrojov jednotlivých podnikov, a nakoniec preskúmala, či musí byť výška pôvodne stanovenej pokuty upravená z dôvodu jej vážneho odstrašujúceho účinku.

123 Divipa tiež tvrdí, že Súd prvého stupňa porušil zásadu proporcionality, keďže nezohľadnil jeho ekonomickú situáciu ani skutočnosť, že v porovnaní s ostatnými podnikmi nie je výrobcom samoprepisovacieho papiera. Skutočný obrat potrebný na zohľadnenie pri výpočte pokút je výška, ktorá sa rovná rozdielu medzi predajom samoprepisovacieho papiera určeného konečným zákazníkom a jeho kúpou od výrobcov.

124 Komisia odpovedá, že tvrdenie týkajúce sa zásady proporcionality je neprípustné z dôvodu, že ekonomická situácia podniku Divipa, ako aj skutočnosti, ktoré mali byť zohľadnené na výpočet pokút, neboli nikdy týmto podnikom uvedené pred Súdom prvého stupňa. Tvrdenie spojené s postavením podniku nemôže byť tiež prípustné, keďže Divipa nespochybňuje náležité body napadnutého rozsudku. V každom prípade z judikatúry vyplýva, že Komisia nie je povinná pri určovaní výšky pokuty zohľadniť finančnú situáciu podniku.

125 V tejto súvislosti treba pripomenúť, že v rámci odvolania má preskúmanie vykonávané Súdnym dvorom za cieľ na jednej strane skúmať, do akej miery Súd prvého stupňa z právneho hľadiska správne zohľadnil všetky podstatné faktory na posúdenie závažnosti správania konkretizovaného s prihliadnutím na článok 81 ES, ako aj na článok 15 nariadenia č. 17, a na druhej strane overiť, či Súd prvého stupňa po právnej stránke dostatočne odpovedal na všetky tvrdenia žalobcu smerujúce k zrušeniu alebo zníženiu pokuty (pozri najmä rozsudky zo 17. decembra 1998, Baustahlgewebe/Komisia, C-185/95 P, Zb. s. I-8417, bod 128; z 29. apríla 2004, British Sugar/Komisia, C-359/01 P, Zb. s. I-4933, bod 47, ako aj Dansk Rørindustri a i./Komisia, už citovaný, bod 244).

126 Zdá sa, že Súd prvého stupňa v prejednávaných veciach správne zohľadnil základné skutočnosti na posúdenie vážnosti konania Koehler, ako aj Divipa a že z právneho hľadiska dostatočne odpovedal na tvrdenia týchto podnikov.

127 Pokiaľ ide o Koehler, keďže určenie pokuty nemôže byť výsledkom jednoduchého výpočtu založeného na celkovom obrate, tak ako to už bolo uvedené v bode 114 tohto rozsudku, Súd prvého stupňa mohol v bode 494 napadnutého rozsudku správne konštatovať, že porovnanie percent, ktoré predstavujú pokuty uložené Komisiou, oproti celkovému obratu dotknutých podnikov, nepostačuje na určenie disproporcionálneho charakteru pokuty udelenej tomuto podniku. Navyše sa nezdá, že by Súd prvého stupňa nezohľadnil organizačné a finančné rozdiely, ktoré existujú medzi Koehler a ostatnými podnikmi, ako uvádza aj generálny advokát v bode 277 jeho návrhov.

128 Pokiaľ ide o Divipa, Súd prvého stupňa správne prihliadal na účasť tohto podniku na jednotlivých karteloch a v tomto smere nemožno preukázať žiadne porušenie zásady proporcionality. Je namieste dodať, že tvrdenie tohto podniku založené na nezohľadnení jeho finančných schopností je neprípustné v prípade, že je pred Súdnym dvorom uvedené po prvýkrát (pozri v tomto zmysle rozsudok z 21. septembra 2006, JCB Service/Komisia, C-167/04 P, Zb. s. I-8935, bod 114 a tam citovanú judikatúru).

129 Časti odvolacích dôvodov, ktoré uviedli Koehler a Divipa, týkajúce sa zásady proporcionality treba teda vyhlásiť za nedôvodné a pokiaľ ide o Divipa, aj sčasti za neprípustné.

130 Divipa okrem toho tvrdí, že pokiaľ ide o kvalifikáciu porušenia, Súd prvého stupňa tiež porušil zásadu proporcionality, pretože, jednak sa tento podnik na európskom karteli nezúčastnil, čo znamená, že porušenie nemôže byť kvalifikované ako závažné, a jednak sa tento podnik nezúčastnil na všetkých stretnutiach týkajúcich sa španielskeho trhu, keďže jeho účasť na karteli trvala menej ako jeden rok.

131 Komisia v tejto súvislosti odpovedá, že uvedené tvrdenie nie je dôvodné, keďže kartel vrátene prípadu, keď má len národný rozsah, je vo všeobecnosti považovaný za závažný, a preto je aj pôvodne uložená pokuta primeraná tomuto druhu porušenia. Dĺžka trvania porušenia navyše nesúvisí s jeho závažnosťou.

132 V tejto súvislosti treba uviesť, že Súd prvého stupňa potvrdil kritériá prijaté Komisiou na stanovovanie pokút a nezdá sa, že by sa v tejto súvislosti dopustil akéhokoľvek nesprávneho právneho posúdenia, keďže Komisia vykonala svoju mieru voľnej úvahy v súlade s usmerneniami uvedenými v bode 112 tohto rozsudku a tak, ako sú v tom istom bode definované.

133 Časť tretieho odvolacieho dôvodu týkajúcu sa kvalifikácie porušenia, ktorú uvádzal Divipa, treba teda vyhlásiť za nedôvodnú.

O časti tretieho odvolacieho dôvodu podniku Divipa týkajúcej sa povinnosti odôvodnenia

134 Divipa tvrdí, že Súd prvého stupňa porušil v bode 629 napadnutého rozsudku povinnosť odôvodnenia, keďže rozhodol:

„… Skutočnosť, že [Divipa] sa možno nesprával úplne v súlade s uzavretými dohodami, aj keby sa to preukázalo, nepostačuje na to, aby mu Komisia musela priznať poľahčujúce okolnosti. [Divipa] totiž mohol prostredníctvom svojej viac-menej nezávislej obchodnej politiky na trhu jednoducho skúšať využitie kartelu vo vlastný prospech…“

135 Podľa Divipa nie sú tieto dve vety bodu 629 dostatočným odôvodnením. Hoci predložil dôkazy na podporu svojej žiadosti o uplatnenie poľahčujúcich okolností, Súd prvého stupňa nepreukázal získané zvýhodnenie tohto podniku, ktoré by mu takúto žiadosť dovoľovalo zamietnuť.

136 Komisia predovšetkým odpovedá, že tvrdenie je neúčinné, pretože kritizované vety bodu 629 napadnutého rozsudku len opakujú dôkazy, o ktoré sa Súd prvého stupňa opieral. Okrem toho samotná skutočnosť, že Divipa pravdepodobne konal spôsobom, ktorý nie je v úplnom súlade s dohodami uzavretými v rámci kartelu, nepostačuje na to, aby mu Komisia musela priznať poľahčujúce okolnosti. Súd prvého stupňa v napadnutom bode len prevzal odôvodnenie už mnohokrát použité súdmi Spoločenstva.

137 Ako uviedol aj generálny advokát v bodoch 287 a 288 svojich návrhov, vety v bode 629 napadnutého rozsudku, ktoré Divipa kritizuje, sú z tohto hľadiska nadbytočným odôvodnením a Divipa nespochybňuje ostatné dôvody, o ktoré sa Súd prvého stupňa opieral, aby odôvodnil nepriznanie poľahčujúcich okolností v prospech tohto podniku.

138 Časť tretieho odvolacieho dôvodu Divipa, ktorá sa týka povinnosti odôvodnenia, treba preto vyhlásiť za nedôvodnú.

139 Z predchádzajúcich úvah vyplýva, že odvolacie dôvody podniku Koehler a Divipa týkajúce sa určenia a výšky pokút treba zamietnuť.

O štvrtom odvolacom dôvode, ktorý uvádza Divipa, vychádzajúcom z porušenia práva na spravodlivé súdne konanie vzhľadom na dĺžku trvania konania pred Súdom prvého stupňa

Argumentácia účastníkov konania

140 Divipa tvrdí, že právo, aby konanie o porušení bolo ukončené v primeranej lehote, sa v oblasti hospodárskej súťaže uplatní tak v prípade správnych, ako aj súdnych konaní. Toto právo bolo porušené, keďže konanie pred Súdom prvého stupňa trvalo 5 rokov od podania žaloby 18. apríla 2002 do vyhlásenia napadnutého rozsudku 26. apríla 2007.

141 Komisia odpovedá, že primeranosť lehoty sa posudzuje v závislosti od okolností vlastných každej veci, a najmä v závislosti od významu sporu pre dotknutú osobu, zložitosti veci a od správania žalobcu a príslušných orgánov.

142 Komisia tvrdí, že pokiaľ ide o konanie pred Súdom prvého stupňa, desať podnikov napadlo sporné rozhodnutie v štyroch jazykoch konania, že mnoho skutočností bolo popretých a bolo potrebné posúdiť dôkaznú silu vyhlásení a dokumentov týkajúcich sa žalobcov v prvostupňovom konaní na účely potvrdenia ich existencie, že odvolacie

dôvody žalobcov si boli podobné, ale sa aj odlišovali vo vecných a procesných otázkach, ako aj vo výške pokuty. Dĺžka konania nie je preto neprimeraná. Komisia sa v každom prípade domnieva, že procesná vada, ako je tá, voči ktorej smeruje výhrada, nemôže, ani za predpokladu jej zistenia, viesť k zrušeniu napadnutého rozsudku v celom jeho rozsahu.

Posúdenie Súdnym dvorom

143 Je potrebné pripomenúť, že všeobecnú zásadu práva Spoločenstva, podľa ktorej má každý právo na spravodlivé súdne konanie, a ktorá sa inšpiruje článkom 6 ods. 1 EDĽP, ale najmä právo, aby jeho vec bola prejednaná v primeranej lehote, možno uplatniť v rámci súdneho opravného prostriedku proti rozhodnutiu Komisie, ktorým sa podniku ukladajú pokuty za porušenie práva hospodárskej súťaže (rozsudky Baustahlgewebe/Komisia, už citovaný, body 20 a 21; z 15. októbra 2002, Limburgse Vinyl Maatschappij a i./Komisia, C-238/99, C-244/99 P, C-245/99 P, C-247/99 P, C-250/99 P až C-252/99 P a C-254/99 P, Zb. s. I-8375, bod 179; z 2. októbra 2003, Thyssen Stahl/Komisia, C-194/99 P, Zb. s. I-10821, bod 154, ako aj Sumitomo Metal Industries a Nippon Steel/Komisia, už citovaný, bod 115).

144 Primeranosť lehoty sa posudzuje v závislosti od okolností vlastných každej veci, a najmä v závislosti od významu sporu pre dotknutú osobu, zložitosti veci a od správania žalobcu a príslušných orgánov (rozsudky Baustahlgewebe/Komisia, už citovaný, bod 29; Thyssen Stahl/Komisia, už citovaný, bod 155, ako aj Sumitomo Metal Industries a Nippon Steel/Komisia, už citovaný, bod 116).

145 Súdny dvor v tomto ohľade spresnil, že zoznam kritérií nie je vyčerpávajúci a že posúdenie primeranosti lehoty nevyžaduje systematické preskúmanie okolností prípadu vo vzťahu ku každému z nich, pokiaľ sa dĺžka konania javí odôvodnená aspoň vo vzťahu k jednému z nich. Z tohto dôvodu možno zložitosť veci prijať ako odôvodnenie na prvý pohľad príliš dlhej lehoty (rozsudky Limburgse Vinyl

Maatschappij a i./Komisia, už citovaný, bod 188; Thyssen Stahl/Komisia, už citovaný, bod 156, ako aj Sumitomo Metal Industries a Nippon Steel/Komisia, už citovaný, bod 117).

146 V prejednávanej veci sa konanie pred Súdom prvého stupňa predĺžilo na päť rokov od podania deviatich žalôb medzi 11. a 18. aprílom 2002 až do dňa vyhlásenia rozsudku 26. apríla 2007.

147 Takáto dĺžka trvania sa musí preskúmať z hľadiska okolnosti veci. Ako uviedol aj generálny advokát v bodoch 145 až 148 svojich návrhov, táto dĺžka trvania je odôvodnená vzhľadom na zložitosť veci a najmä tým, že väčšina skutočností, ktoré odôvodňovali sporné rozhodnutie, bola spochybnená v prvostupňovom konaní a musela byť overená. Navyše deväť podnikov podalo proti spornému rozhodnutiu žalobu v štyroch jazykoch konania a jeden členský štát, v tomto prípade Belgické kráľovstvo, požiadalo vstúpiť do konania ako vedľajší účastník konania. V nadväznosti na spojenie týchto žalôb bolo napadnutým rozsudkom rozhodnuté o deviatich veciach.

148 Tieto jednotlivé okolnosti si vyžadovali súbežné preskúmanie deviatich žalôb a dĺžku trvania konania možno jednoducho vysvetliť dôkladným skúmaním spisu Súdom prvého stupňa a jazykovými požiadavkami, ktoré ukladá rokovací poriadok v konaní pred Súdom prvého stupňa.

149 S prihliadnutím na predchádzajúce skutočnosti treba konštatovať, že konanie pred Súdom prvého stupňa nepresiahlo požiadavky spojené s dodržaním primeranej lehoty.

150 Z bodov 49 až 149 tohto rozsudku vyplýva, že žiaden odvolací dôvod uvedený podnikom Koehler a Divipa na podporu ich odvolaní nemožno prijať, a preto ich treba zamietnuť.

O trovách

151 Podľa článku 122 prvého odseku rokovacieho poriadku, ak je odvolanie dôvodné a ak Súdny dvor sám rozhodne s konečnou platnosťou vo veci samej, potom rozhodne aj o trovách konania. Podľa článku 69 ods. 2 tohto rokovacieho poriadku uplatniteľného na konanie o odvolaní na základe článku 118 toho istého rokovacieho poriadku, každý účastník konania, ktorý vo veci nemal úspech, je povinný nahradiť trovy konania, ak to bolo v tomto zmysle navrhnuté.

152 Komisia nemala úspech vo veci, pokiaľ ide o odvolanie podané podnikom Bolloré, ktorý navrhol zaviazať túto inštitúciu na náhradu trov konania. Je teda namieste zaviazať Komisiu na náhradu trov konania vynaložených tak v konaní pred Súdom prvého stupňa, ako aj v odvolacom konaní, pokiaľ ide o tento podnik.

153 Keďže Koehler a Divipa nemali úspech vo svojich odvolacích dôvodoch a Komisia ich navrhla zaviazať na náhradu trov konania, je namieste zaviazať ich na náhradu trov tohto konania v súvislosti s ich jednotlivými odvolaniami.

Z týchto dôvodov Súdny dvor (tretia komora) rozhodol a vyhlásil:

1. **Rozsudok Súdu prvého stupňa Európskych spoločenstiev z 26. apríla 2007, Bolloré a i./Komisia (T-109/02, T-118/02, T-122/02, T-125/02, T-126/02, T-128/02, T-129/02, T-132/02 a T-136/02), sa zrušuje v rozsahu, v akom sa týka Bolloré SA.**

2. **Rozhodnutie Komisie 2004/337/ES z 20. decembra 2001 týkajúce sa konania o uplatnení článku 81 Zmluvy ES a článku 53 Dohody EHP (vec COMP/E-1/36.212 — Samoprepisovací papier) sa zrušuje v rozsahu, v akom sa týka Bolloré SA.**

3. **Odvolanie podané podnikmi Papierfabrik August Koehler AG a Distribuidora Vizcaína de Papeles SL sa zamietajú.**

4. **Komisia Európskych spoločenstiev je povinná nahradiť trovy konania vynaložené tak v prvostupňovom konaní, ako aj v odvolacom konaní vo veci C-327/07 P.**

5. **Papierfabrik August Koehler AG a Distribuidora Vizcaína de Papeles SL sú povinní nahradiť trovy konania vo veciach C-322/07 P a C-338/07 P.**

Podpisy